

دانشکده علوم انسانی و اجتماعی
پایان نامه دوره کارشناسی ارشد در رشته زبان و ادبیات فارسی

موضوع:

بررسی عنصر شخصیت در تفسیر سوره ی یوسف^(ع)
اثر ابوبکر احمد بن زید طوسی

استاد راهنما:

دکتر مسعود روحانی

استاد مشاور:

دکتر قدسیه رضوانیان

دانشجو:

پریوش خجیرانگاس

شهریور ماه ۱۳۹۰

صلى الله عليه وسلم

دانشکده علوم انسانی و اجتماعی
پایان نامه دوره کارشناسی ارشد در رشته زبان و ادبیات فارسی

موضوع:

بررسی عنصر شخصیت در تفسیر سوره ی یوسف^(ع)
اثر ابوبکر احمد بن زید طوسی

استاد راهنما:

دکتر مسعود روحانی

استاد مشاور:

دکتر قدسیه رضوانیان

اساتید داور:

دکتر غلامرضا پیروز - دکتر احمد غنی پور

دانشجو:

پریوش خجیرانگاس

شهریور ماه ۱۳۹۰

سپاس

سپاس بی حد خداوند عزیز و عظیم که این تقدیر را در تقویم عمرم قرار داد و این توفیق را عنایت فرمود تا در تمام این لحظه ها علیرغم همه ی پستی و بلندی ها نگاهم بر سطرهای کلام الهی باشد.

سپاس فراوان از جناب آقای دکتر مسعود روحانی که در این پایان نامه راهنمای بنده بودند و کلامشان هم راهنما بود و هم امید راه.

سپاس از سرکار خانم دکتر قدسیه رضوانیان که بعنوان استاد مشاور، مرا از رهنمودهای ارزشمند خود بهره مند گردانیدند.

سپاس از همسر مهربانم که با تلاش و دلسوزی های خود تا پایان این راه همراه من بودند.

تقدیم به:

پیشگاه بانوی دو عالم، حضرت فاطمه صدیقه، سلام الله علیها

و دست های مهربان پدر و مادر عزیزم و برادران و خواهران خوبم

و همسفر زندگیم، همسر فداکارم

و نور چشمانم امیررضا و خورشید تابان زندگیم مهردادخت

و استاد فقیدم دکتر سیامک عرب

«پریوش خجیر انگاس»

چکیده:

قصه، همچون هر اثر داستانی دیگر از عناصری تشکیل می‌شود که مهم‌ترین آن‌ها شخصیت است. نویسندگان آثار داستانی، متناسب با هر اثر داستانی، شیوه‌ها و شگردهای خاصی را برای پردازش صحیح و مطلوب شخصیت به کار می‌گیرند. بنابراین بررسی و تحلیل پردازش آن‌ها، می‌تواند ملاک و معیار مناسبی برای تعیین ارزشمندی یک اثر ادبی و میزان موفقیت نویسنده‌ی آن باشد.

این تحقیق با هدف بررسی عنصر شخصیت در تفسیر سوره‌ی یوسف (ع) اثر ابوبکر احمد بن محمد بن زید طوسی (قرن ششم هجری) انجام شده است.

یوسف^(ع) شخصیت اصلی و قهرمان داستان است. علاوه بر او شخصیت‌های فرعی زیادی در پیشبرد داستان نقش دارند که از این نظر، تفسیر یوسف با قصه روایت شده در قرآن متمایز می‌باشد. البته با توجه به ساختار تفسیری اثر مورد نظر ما، در مقایسه با شیوه‌ی روایت در قرآن که مبتنی بر اعجاز و ایجاز است، این اختلاف دور از انتظار هم نیست.

در تفسیر سوره‌ی یوسف (ع) علاوه بر شخصیت‌های انسانی فراوان، شخصیت‌های غیرانسانی مثل فرشتگان حیوانات، اشیاء و حتی عناصر طبیعی مثل باد نقش دارند.

طولانی بودن قصه یکی از عوامل اصلی در پردازش مطلوب شخصیت‌ها محسوب می‌شود.

شخصیت‌پردازی در تفسیر سوره‌ی یوسف (ع) به دو شیوه‌ی مستقیم و غیر مستقیم انجام شده است و با توجه به ساختار تفسیری و روایتی اثر، بیشتر از طریق گفتگوی نمایشی شخصیت‌ها در هنگام انجام عمل، صورت گرفته است.

واژه‌های کلیدی: قصه، شخصیت، تفسیر سوره‌ی یوسف (ع)، ابوبکر احمد بن زید طوسی

فهرست مطالب

صفحه	عنوان
	چکیده
	مقدمه

فصل اول: کلیات

۲	۱-۱. تعریف مسئله
۴	۲-۱. پیشینه پژوهش
۴	۳-۱. حدود پژوهش
۴	۴-۱. پرسش های پژوهش
۵	۵-۱. اهداف پژوهش
۵	۶-۱. خلاصه مراحل روش پژوهش

فصل دوم: چهارچوب نظری تحقیق

۷	۱-۲. بخش اول: قصه
۷	۱-۱-۲. درآمدی بر قصه
۹	۲-۱-۲. تاریخچه قصه
۱۰	۳-۱-۲. تعریف قصه
۱۱	۴-۱-۲. انواع قصه
۱۲	۵-۱-۲. عناصر قصه
۱۳	۶-۱-۲. قصه در قرآن
۱۵	۲-۲. بخش دوم: شخصیت
۱۵	۱-۲-۲. درآمدی بر شخصیت
۱۶	۲-۲-۲. شخصیت در داستان
۱۷	۳-۲-۲. منشأ شخصیت در ذهن نویسنده

۱۸	..... ۴-۲-۲. وضعیت شخصیت در قصه
۱۹	..... ۵-۲-۲. انواع شخصیت
۱۹	..... ۱-۵-۲-۲. شخصیت اصلی
۱۹	..... ۲-۵-۲-۲. شخصیت فرعی
۱۹	..... ۳-۵-۲-۲. شخصیت پس زمینه (سیاهی لشکر)
۲۰	..... ۴-۵-۲-۲. شخصیت ساده
۲۰	..... ۵-۵-۲-۲. شخصیت جامع
۲۰	..... ۶-۵-۲-۲. شخصیت ایستا
۲۰	..... ۷-۵-۲-۲. شخصیت پویا
۲۰	..... ۸-۵-۲-۲. شخصیت شریر
۲۱	..... ۹-۵-۲-۲. شخصیت قالبی
۲۱	..... ۱۰-۵-۲-۲. شخصیت قراردادی
۲۱	..... ۱۱-۵-۲-۲. شخصیت مخالف
۲۱	..... ۱۲-۵-۲-۲. شخصیت نمادین
۲۱	..... ۱۳-۵-۲-۲. شخصیت نوعی
۲۲	..... ۱۴-۵-۲-۲. شخصیت همراز
۲۲	..... ۱۵-۵-۲-۲. شخصیت تمثیلی
۲۲	..... ۱۶-۵-۲-۲. شخصیت همه جانبه
۲۲	..... ۱۷-۵-۲-۲. شخصیت مقابل
۲۲	..... ۱۸-۵-۲-۲. شخصیت کلی
۲۳	..... ۵-۲-۲. نظریه هایی در مورد شخصیت
۲۳	..... ۱-۵-۲-۲. نظریه کنشی
۲۴	..... ۲-۵-۲-۲. نظریه معنایی
۲۵	..... ۳-۵-۲-۲. نظریه نام‌گرایی
۲۶	..... ۴-۵-۲-۲. مرگ شخصیت

- ۳-۲. بخش سوم: شخصیت پردازی ۲۶
- ۱-۳-۲. درآمدی بر شخصیت پردازی ۲۶
- ۲-۳-۲. تاریخچه شخصیت پردازی ۲۷
- ۳-۳-۲. شیوه های شخصیت پردازی ۳۰
- ۱-۳-۳-۲. شیوه مستقیم، بی واسطه ۳۰
- ۲-۳-۳-۲. شیوه غیر مستقیم ۳۱

فصل سوم: درباره ابوبکر احمد بن زید طوسی

- ۳-۱. زندگینامه ابوبکر احمد بن زید طوسی ۳۶
- ۳-۲. مذهب ابوبکر احمد بن زید طوسی ۳۶
- ۳-۳. اثر ابوبکر احمد بن زید طوسی ۳۸
- ۱-۳-۳. تفسیر سوره یوسف (ع) ۳۸
- ۱-۲-۳-۳. شیوه پردازش و تنظیم مطالب در تفسیر سوره یوسف (ع) ۴۰
- ۲-۳-۳-۳. سبک تفسیر سوره یوسف (ع) ۴۱

فصل چهارم: تجزیه و تحلیل داده های تحقیق

- ۱-۴. خلاصه داستان یوسف در تفسیر سوره یوسف (ع) ۴۵
- ۲-۴. تحلیل شخصیت در تفسیر سوره یوسف (ع) ۷۴
- ۱-۲-۴. یوسف (ع) ۷۶
- ۲-۲-۴. یعقوب (ع) ۷۷
- ۳-۲-۴. راحیل ۷۷
- ۴-۲-۴. دینه ۷۷
- ۵-۲-۴. خواهر یعقوب ۷۷
- ۶-۲-۴. لیتالی ۷۸
- ۷-۲-۴. برادران یوسف ۷۸
- ۱-۷-۲-۴. یهودا ۷۸
- ۲-۷-۲-۴. شمعون ۷۹

۷۹	..... رویل ۳-۷-۲-۴
۷۹	..... ابن یامین ۴-۷-۲-۴
۸۰	..... پسران ابن یامین ۸-۲-۴
۸۰	..... مادر شمعون ۹-۲-۴
۸۰	..... گرگ ۱-۱۰-۲-۴
۸۰	..... اوّل ۲-۱۰-۲-۴
۸۰	..... دوّم ۲-۱۰-۲-۴
۸۰	..... سوّم ۳-۱۰-۲-۴
۸۱	..... موئل ۱۱-۲-۴
۸۱	..... مالک بن زعر خزاعی ۱۲-۲-۴
۸۱	..... بشیر و بشری ۱۳-۲-۴
۸۱	..... فلیح ۱۴-۲-۴
۸۱	..... مردم شهر نابلوس ۱۵-۲-۴
۸۲	..... مردم شهر طرابلس ۱۶-۲-۴
۸۲	..... مردم شهر عریش ۱۷-۲-۴
۸۲	..... امیر بیت المقدس ۱۸-۲-۴
۸۲	..... لشکریان امیر بیت المقدس ۱۹-۲-۴
۸۲	..... ماهی ۲۰-۲-۴
۸۳	..... مردم مصر ۲۱-۲-۴
۸۳	..... قارعه بنت طاعون ۲۲-۲-۴
۸۳	..... پیرزنی با کلافه ای ریسمان ۲۳-۲-۴
۸۳	..... پیرمردی نورانی ۲۴-۲-۴
۸۳	..... عزیز مصر ۲۵-۲-۴
۸۴	..... زلیخا ۲۶-۲-۴
۸۵	..... پدر زلیخا ۲۷-۲-۴

- ۸۵ ..... ۲۸-۲-۴. کنیزکان زلیخا
- ۸۵ ..... ۲۹-۲-۴. دایه ی زلیخا
- ۸۵ ..... ۳۰-۲-۴. شاهد
- ۸۶ ..... ۳۱-۲-۴. زنانی که زلیخا را ملامت کردند
- ۸۶ ..... ۳۲-۲-۴. زنانی که در مجلس میهمانی زلیخا شرکت کردند
- ۸۶ ..... ۳۳-۲-۴. ملک مصر
- ۸۷ ..... ۳۴-۲-۴. زندانبان
- ۸۷ ..... ۳۵-۲-۴. زندانیان
- ۸۷ ..... ۳۶-۲-۴. شراب دار
- ۸۸ ..... ۳۷-۲-۴. خبّاز
- ۸۸ ..... ۳۸-۲-۴. دشمنی یمنی
- ۸۸ ..... ۳۹-۲-۴. اعرابی
- ۸۸ ..... ۴۰-۲-۴. شتر اعرابی
- ۸۸ ..... ۴۱-۲-۴. معبران
- ۸۸ ..... ۴۲-۲-۴. فرزندان یوسف
- ۸۹ ..... ۴۳-۲-۴. صاع
- ۸۹ ..... ۴۴-۲-۴. پیراهن
- ۹۰ ..... ۴۵-۲-۴. بشیر (غلام یوسف)
- ۹۰ ..... ۴۶-۲-۴. مادر بشیر
- ۹۱ ..... ۴۷-۲-۴. عیص
- ۹۱ ..... ۴۸-۲-۴. جبرئیل امین (ع)
- ۹۱ ..... ۴۹-۲-۴. عزرائیل
- ۹۲ ..... ۵۰-۲-۴. شیطان
- ۹۲ ..... ۵۱-۲-۴. قوم یعقوب
- ۹۲ ..... ۵۲-۲-۴. یاره

۹۲	..... ۵۳-۲-۴. باد صبا
۹۲	..... ۵۴-۲-۴. مرغ
۹۳	..... ۵۵-۲-۴. لشکریان عزیز مصر
۹۳	..... ۳-۲-۴. تحلیل شخصیت پردازی در داستان یوسف (ع)
۹۳	..... ۱-۳-۲-۴. شخصیت پردازی به شیوه مستقیم
۹۵	..... ۲-۳-۲-۴. شخصیت پردازی به شیوه غیرمستقیم
۹۵	..... ۱-۲-۳-۲-۴. شخصیت پردازی از طریق کنش های افراد
۱۰۳	..... ۲-۲-۳-۲-۴. شخصیت پردازی از طریق گفتار افراد
۱۱۰	..... ۳-۲-۳-۲-۴. شخصیت پردازی از طریق نام افراد
۱۱۲	..... ۴-۲-۳-۲-۴. شخصیت پردازی از طریق محیط پیرامون افراد
۱۱۴	..... ۵-۲-۳-۲-۴. شخصیت پردازی از طریق وضعیت ظاهری افراد
۱۱۶	..... ۳-۳-۲-۴. بررسی آماری شخصیت ها

فصل پنجم: نتیجه پژوهش

۱۲۱	..... ۱-۵. نتیجه پژوهش
۱۲۴	..... ۲-۵. منابع و مآخذ
۱۲۷	..... چکیده انگلیسی

قصه به عنوان هنری دیرین جایگاه ویژه ای در ادبیات دارد. علاوه بر آن از گذشته ها، به عنوان ابزار مناسبی برای برقراری ارتباط با نسل ها و ایجاد انس و الفت در بین آنها و انتقال اندیشه ها، عقاید، احساسات، تجربیات و... به خدمت گرفته شده است.

همه ی کسانی که پای قصه های مادرها و مادرزرگ ها نشسته اند اذعان می کنند، همیشه آدم های خوب قصه ها پیروز می شوند. در کلاس درس قصه ها باید با نیاپیدهای زندگی با یک بسته بندی جدید و دلخواه و متناسب با شرایط هر مخاطب ارائه می شود.

بی دلیل نیست که در کتاب های آسمانی فرمان ها و دستورات الهی در قالب قصه به مردم عرضه شده است. حتی قسمت اعظم معجزه الهی پیامبر اسلام، قصه ی زندگی انبیاء و اولیاء الهی است. یکی از این قصه ها، قصه زندگی حضرت یوسف (ع) است.

بی تردید این قصه ویژگی های خاصی دارد که خداوند در قرآن با عنوان «احسن القصص» از آن یاد کرده است. (سوره یوسف: ۳). غیر از موضوعات جالب و پرجاذبه ی این داستان، قطعاً یکی از شاخصه های اصلی این قصه، شخصیت های آن هستند. از آنجا که در هر قصه عنصر شخصیت از جایگاه ویژه ای برخوردار است با بررسی و تحلیل شخصیت های آن، تا حدود زیادی می توان به راز اهمیت و ماندگاری این قصه پی برد.

تفسیر سوره ی یوسف (ع) بر اساس سوره یوسف نگاشته شده است و مؤلف علاوه بر این سوره از منابع دیگری همچون سایر کتب آسمانی، احادیث، روایات، اخبار در شرح و بسط قصه بهره برده است. بنابراین می تواند اطلاعات بسیاری را درباره شخصیت های قصه در اختیار ما قرار دهد و سریعتر ما را به مقصود برساند.

از طرفی با شناخت ویژگی های شخصیت و آشناسدن با اعمال و سرنوشت آنها به علت اصلی سعادت و سربلندی و یا ندامت و خواری آنها پی می‌بریم و این دستاورد بزرگ را در زندگی راهنمای خود می‌سازیم و به معنی واقعی کلمه از قصه عبرت می‌گیریم و از طرف دیگر با شناخت شیوه هایی که مؤلف در پردازش شخصیت ها بکار برده است و مهارتی که برای نشان دادن ویژگی های ظریف و مهم شخصیت ها صرف کرده است ارزش هنری اثر را محک می‌زنیم.

خجیرانگاس، پرپوش

شهریور ۱۳۹۰

فصل اول

کلیات

۱-۱. تعریف مسأله:

قصه از گذشته های دور با زندگی انسان عجین شده است و به جرأت می توان گفت همه ی انسان ها حداقل بخشی از عمر خود را با شنیدن قصه گذرانده اند. اولین قصه ها همچون مردم روزگار خود ساده و ابتدایی بودند با گذشت زمان قصه ها همراه با افکار انسان ها تکامل یافتند و پیچیده شدند.

بی تردید قصه های مدرن امروز با قصه های قدیمی و کلاسیک تفاوت دارند. اما عنصر اصلی و مشترک در همه قصه ها شخصیت است و حضور هر اثر داستانی بدون آن غیر ممکن است. از اینرو طبیعی است که پردازش شخصیت ها از اهمیت بسزایی برخوردار باشد. در واقع نویسنده هر اثر داستانی سعی می کند تا با پردازش مطلوب شخصیت ها تمام مهارت خود را نشان دهد و مخاطب تمام ویژگی شخصیت ها را شناسایی نماید.

دقیقیان معتقد است شخصیت ها پایه هایی هستند که ساختمان یک اثر روی آن بنا می شود و آثاری که از این حیث دچار ضعف بوده اند زود به دست فراموشی سپرده شده، مانند خرابه های آثار باستانی متروک می شوند. (دقیقیان، ۱۳۷۱: ۱۷) با نگاهی گذرا به قصه های قدیمی متوجه می شویم بعضی از آنها به معنی واقعی کلمه متروک شده اند و کسی رغبتی به آنها ندارد و بالعکس کم نیستند آثاری که حتی با گذشت سالها همچنان آباد و پابرجا و دلخواه هستند.

یکی از این آثار ماندگار، قصه یوسف (ع) است این قصه نه تنها در فرهنگ ایران و اسلام، خاص، در غرب از قرون وسطی به بعد الهام بخش شاعران و نقاشان و آهنگ سازان بوده است. (ستاری، ۱۳۷۳: ۸) در قرآن نیز این قصه روایت شده است و به نام احسن القصص خوانده شده است. و این عنوان خود دلیل دیگری بر امتیاز این قصه نسبت به قصه های دیگر است.

یکی از کسانی که با رویکردی دینی و عرفانی به این قصه توجه کرده است، ابوبکر احمد بن زید طوسی مؤلف تفسیر سوره یوسف (ع) است. از زمان پیامبر تاکنون تفاسیر زیادی بر آیات قرآن نوشته شده است. همه مفسران

تلاش می‌کنند با هویدا کردن آنچه به نظر آنها به سهولت برای همگان آشکار نیست، آیات قرآن را تفسیر نمایند. در کتاب تفسیر یوسف (ع) نیز مؤلف سعی کرده است تا برای شرح و بسط سوره یوسف از همه منابع استفاده کند تا چیزی از قلم نیافتد.

از آنجا که در قرآن به قول سید قطب همه چیز در خدمت هدف دینی (ارشاد و هدایت انسانها) است واقعیت‌ها در حد نیاز ارائه شده اند و از زیاده‌گویی و اطناب بی‌جا پرهیز شده است. (سید قطب، ۱۳۵۹:۱۹۹) اما در کتاب تفسیر سوره یوسف (ع)، با توجه به ساختار تفسیری آن، مؤلف سعی می‌کند مطالب تکمیلی و گفته نشده را بگونه‌ای وارد نماید که موجب خستگی و دلزدگی مخاطب نشود. یکی از این موارد شخصیت‌های جدید داستان هستند. در تفسیر سوره یوسف (ع) تعداد شخصیت‌ها چند برابر شخصیت‌های سوره یوسف می‌باشد. مسلماً پردازش و معرفی این تعداد شخصیت کار ساده‌ای نیست. اما ابوبکر احمد بن زید آنچنان زیبا و هنرمندانه و به موقع هر کدام از شخصیت‌ها را وارد داستان می‌نماید که لحظه به لحظه جذابیت داستان بیشتر می‌شود و مخاطب اشتیاق بیشتری برای شنیدن آن از خود نشان می‌دهد.

این داستان شخصیت‌های متنوعی دارد از انسانها گرفته تا شخصیت‌های ماورائی و حیوانات و اشیاء با این حال کنار هم قرار گرفتن این شخصیت‌ها، خللی به منطق داستان وارد نمی‌کند.

قهرمان اصلی قصه، یوسف (ع) است و تقریباً تمام شخصیت‌های مخالف قصه در طول قصه متحول شده با شخصیت اصلی همسو می‌شوند. شخصیت پردازی در تفسیر یوسف به دو شیوه مستقیم و غیر مستقیم صورت گرفته است.

هدف ما در این پژوهش بررسی شخصیت و شخصیت پردازی در این اثر ارزشمند است. تا با شناسایی شخصیت‌ها و شیوه‌هایی که مؤلف برای پردازش آن‌ها به کار بسته است در حد توان از این منظر، جایگاه تفسیر سوره یوسف (ع) و ارزش هنری آن را در بین آثار داستانی دیگر نشان دهیم و علاوه بر آن، این اثر ارزشمند را به علاقه‌مندان ادبیات داستانی و دینی معرفی نمائیم.

۱-۲. پیشینه ی پژوهش:

با توجه به جستجوهای نگارنده، در خصوص بررسی شخصیت در تفسیر یوسف (ع) اثر احمد بن زید طوسی به طور مستقل هیچ کتاب یا اثری نگاشته نشده است. اما کتاب ها و مقالات بسیاری درباره قصه یوسف (ع) در قرآن و سایر منابع نوشته شده است که عبارتند از:

۱. ریخت شناسی قصه های قرآن، اثر محمد حسینی (۱۳۸۲) نویسنده در آن به بازخوانی دوازده قصه قرآنی پرداخته است.

۲. پژوهشی در جلوه های هنری داستان قرآن کریم در دو جلد اثر دکتر محمود البستانی (۱۳۷۱) نویسنده در این کتاب به بررسی مفاهیم فکری و جنبه های هنری قصه های قرآن پرداخته است.

۳. درد عشق زلیخا اثر جلال ستاری (۱۳۷۳) مؤلف این کتاب نخست به مقایسه داستان یوسف در تورات، مصر و قرآن پرداخته است و سپس به بررسی تعابیر عرفانی و معانی رمزی، ارقام و اشیاء نمادین و ساختار قصه پرداخته است.

۴. شخصیت پردازی در قصه های قرآن اثر فاطمه داغمه چی فیروز جایی (۱۳۸۶) پایان نامه کارشناسی ارشد. نگارنده در این اثر به تحلیل شخصیت و شخصیت پردازی در بعضی از قصه های قرآن پرداخته است.

۱-۳. حدود پژوهش (در صورت لزوم):

محدوده این پژوهش تفسیر سوره یوسف (ع) اثر ابوبکر احمد بن زید طوسی است.

۱-۴. پرسش های پژوهش:

۱- ویژگی شخصیت ها در تفسیر سوره یوسف (ع) اثر احمد بن زید طوسی کدام است؟

۲- احمد بن زید طوسی در تفسیر سوره یوسف (ع) به کدامیک از شخصیت ها توجه بیشتری داشته است؟

۳- احمد بن زید طوسی در پردازش شخصیت های تفسیر سوره یوسف (ع) چه شیوه هایی را به کار گرفته است؟

۱-۵. اهداف پژوهش:

- ۱- شناسایی و دسته بندی شخصیت ها در تفسیر سوره یوسف (ع) اثر احمد بن زید طوسی.
- ۲- شناسایی شخصیت های مهم و اصلی که مورد توجه نویسنده ی کتاب بوده است.
- ۳- ارائه شیوه های شخصیت پردازی در تفسیر سوره یوسف (ع)

۱-۶. خلاصه مراحل روش پژوهش:

روش پژوهش، تحلیل محتوایی است و جمع آوری اطلاعات به روش مطالعات کتابخانه ای انجام شده است.

فصل دوم

چهارچوب نظری تحقیق